

риковитъ ученици въ въпроса за езика (resp. произхода) на прабългаритѣ въ слѣдния отдѣлъ, кадѣто отнасяме и всички аденти на турско-татарската хипотеза, която съглежда въ *Цайса* — своя Шафарикъ.

Споредъ *Цайса*, както е извѣстно, българитѣ сж *хуни*, които сж се оттеглили къмъ Черно море и Меотисъ. *Bulgares, Bulgari* е само друго име за хунитѣ, които много по-рано се явяватъ подъ разни други названия (о. с. р. 711.). И днесъ по горното течение на Волга, гдѣто *търбва да сж се очували остатъци отъ българитѣ*, намираме покрай финскитѣ народи само турски, а това, споредъ *Цайса*, е вече доказъ, че помадитѣ-българи — и слѣдователно и хунитѣ — сж принадлежали къмъ голѣмото помадско племе на *турцитѣ*. Това се потвърждава по-нататъкъ отъ *езика* на древнитѣ българи споредъ източнитѣ списатели. Географътъ на Ouseley op. cit. пише: *the language of Bulgar and of Khozr is the same* p. 190. Сжщо Ibn Haukal въ Френовитѣ Ексерпти p. 27: *lingua Bulgarorum similis est linguae Chasarorum; Burtasi autem alia utuntur lingua*. Пита се сега, какъвъ народъ сж *хазаритѣ*? За жалость по-старитѣ отъзиви за тоя народъ не се съгласяватъ. Ибн-Фодланъ (у Якута) пише (Fr. Exc. 15): *lingua Chasarorum a Turcica et Persica differt nec ullius populi lingua aliquid commune cum ea habet. Chasari Turcis similes non sunt. Nigrum capillum habent*. Слѣсъмъ противно казва Узелънитѣ географъ: *The principal persons of Athel (главния градъ на хазаритѣ) are mussulmans and merchants: their language is like that of the Turks and is not understood by any other nation* p. 186. И на друго мѣсто: *the people of Khozr are near the Turks, whom they resemble. They are of two classes; one of blackish complexion, and such dark hair, that you would suppose them to be descendend from the Hindous: the other race fair complexioned* p. 188. За да изтѣзе отъ това противурѣчие *Цайсъ* допуша само една възможность, че пасажътъ у Узели трѣбва да е нарочно измѣненъ, ако и да е заетъ отъ ибн-Фодлана. Доказателство за това *Цайсъ* съглежда въ *хазарскитѣ* имена, които самъ ибн-Фодланъ привежда, и които сж очевидно турски (*offenbar türkisch*), напр. като *Chasar, Tschauhschar*. (Fraehn p. 16., турски чаушъ; ср. и Bak, Fraehn p. 13. вѣроятно Bek, ὁ πέχ Χαζαρχας Const. Porph. de adm. imp. c. 42.), Tudun (срѣща се и у аваритѣ). Има обаче още една възможность да се изравнятъ разногласията на списателигѣ, ако се прѣдположи, че хазаритѣ сж турци, а отъ тѣхъ различни сж само ония кара-хазари, които може да прѣдставятъ по-старитѣ обитатели на страната, *южнитѣ българи*? Може би всѣки списатель да мисли друго отдѣление отъ хазарския народъ. — Противъ това говори обаче фактъгъ, че на горѣ по Волга, гдѣто се е запазило и днесъ българското име, срѣщаме и днесъ мухамедани турци. За това все пакъ не може повече да се заключи, освѣтъ че българитѣ и хунитѣ сж били едно по-малко красиво и по езикъ отличающе се отдѣление отъ сжщото племе, като по-послѣ явившитѣ се *турци*. — Доказателство за това *Цайсъ*

индо-евр.

Томери